

УДК 378.018.43:004]-044.332-057.87"364"

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1\(208\)-39-44](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1(208)-39-44)

НЕПОРАДА ІРИНА МИХАЙЛІВНА,

асистентка кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики, Обласний коледж «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка» Полтавської обласної ради, Україна

Neporada Iryna,

assistant of the department of primary education, humanitarian disciplines and informatics, regional college "Kremenchuk Anton Makarenko Humanitarian and technological academy named after A. S. Makarenko" of Poltava region, Ukraine

E-mail: irina.neporada@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-2780-4191>

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

A Проведено аналіз проблеми адаптації студентів-першокурсників до дистанційного навчання в умовах воєнного стану; охарактеризовано поняття «дистанційне навчання», «воєнний стан», «адаптація», визначено переваги та недоліки дистанційної освіти.

На основі теоретичного аналізу доведено, що ефективність дистанційного навчання підвищується з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Визначено шляхи успішної адаптації студентів-першокурсників до умов дистанційного навчання в умовах воєнного стану.

Прогнозуються перспективи розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в Україні.

Ключові слова: адаптація; дистанційне навчання; інформаційно-комунікаційні технології; освітні платформи; освітні технології; студенти-першокурсники, воєнний стан

THE ADAPTION OF FIRST-YEAR STUDENTS TO DISTANCE LEARNING UNDER MARTIAL LAW

S An analysis of the problem of adaptation of first-year students to distance learning under martial law was carried out; the concepts of "distance learning", "martial law", "adaptation" are characterized, and the advantages and disadvantages of distance education are defined.

On the basis of theoretical analysis, it has been proven that the effectiveness of distance learning increases with the use of the latest information and communication technologies, which are used in higher education institutions under martial law: Viber, Telegram, Google Meet, Moodle, Google Class, Jamboard, Padlet, Mentimeter, Google Slides Google docs, InsertLearning, Flipgrid, Kahoot, Nearpod Buncee, Genially, Thinglink, Mote, Weava, "Read & Write".

Research on the problem of adaptation of first-year students to distance learning conditions was conducted using questionnaires. 80 students of Regional College "Kremenchuk Anton Makarenko Humanitarian and Technological Academy" of Poltava Regional Council, Humanitarian and Technological Department, major 013 "Primary education".

Most respondents identified the lack of live communication with teachers and groupmates as one of the main problems. Simultaneously, they positively noted the autonomy of training and the possibility not to be exposed to danger during air alarms.

Ways of successful adaptation of first-year students to the conditions of distance learning are determined: psychological support of teachers and family, motivation to acquire a future profession, conducting non-standard classes and using interactive tasks with the help of Internet services and platforms, aspiration and motivation to acquire knowledge, the ability to interact with computer equipment.

Key words: adaptation; distance learning; information and communication technologies; educational platforms; educational technologies; first-year students; martial law

Актуальність проблеми та її зв'язок із важливими практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку світу ефективно впроваджуються нові освітні технології дистанційного навчання.

Свої корективи в організацію освітнього процесу внесла епідемія COVID-19, а на нинішній день, починаючи з 24 лютого 2022 року, – воєнний стан. Маючи нестабільну без-

пекову ситуацію, віялові відключення світла, роль і значення дистанційного навчання ще більше зростає.

Освітні технології сприяють упровадженню дистанційного навчання як одного з головних напрямів стратегічного розвитку системи освіти в Україні. Відзначимо, що питання дистанційного навчання є нагальним для здобувачів освіти.

Отже, ЗВО переходять на дистанційну форму навчання, а це, в свою чергу, передбачає впровадження в освітній процес інноваційних комп'ютерних технологій.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Про специфіку використання хмаро орієнтованих сервісів в освітньому процесі висвітлювали О. Коротун, Г. Кравцов, С. Литвинова та ін., особливості та проблеми застосування електронного навчання охарактеризували К. Бугайчук, В. Олійник, І. Рудінський, Б. Шуневич та ін., у працях Р. Гуревича, Н. Кадемія зазначається, що використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) сприяє розвитку психічних процесів: мислення, пам'яті, уваги, спостережливості; теоретичні та практичні аспекти здійснення дистанційного навчання в закладах освіти науково обґрунтували В. Ващенко, П. Віліатан, Д. Кларк, О. Полат, Д. Пейнтер, Є. Смирнова-Трибульська, Н. Тверезовська, А. Хуторський, Р. Шанк та ін., основні способи та педагогічні технології створення дистанційних навчальних курсів аналізували Г. Балл, О. Рибалко, Н. Сиротенко, О. Сорока та ін., особливості розвитку дистанційного навчання в закладах вищої освіти вивчали В. Гондюл, М. Гриньова, Т. Гусак, О. Даниско, В. Жулькевська, І. Клименко, Г. Козлакова, Н. Кононец, К. Корсак, В. Мокляк, О. Огієнко, І. Осадченко, Л. Рибалко, Л. Семеновська, П. Стефаненко та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Мало вивченим залишається питання успішної адаптації студентів першокурсників до умов дистанційного навчання в ЗВО в умовах воєнного стану.

Метою статті є дослідження адаптації студентів-першокурсників Обласного коледжу «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка» Полтавської обласної ради, гуманітарно-технологічного відділення за спеціальністю 013 «Початкова освіта» до дистанційного навчання в умовах воєнного стану. Відповідно до теми та мети визначено завдання дослідження: визначити особливості використання новітніх ІКТ за умов організації дистанційної освіти у ЗВО в Україні в умовах воєнного стану, провести діагностику ефективних впливів на адаптацію студентів-першокурсників до умов дистанційного навчання.

Викладення основного матеріалу. Питання адаптації на нинішньому етапі життя суспільства має важливе значення, особливо гостро стоїть для тих, хто здобуває освіту.

Саме у закладі вищої освіти починається професійний розвиток особистості, формуються професійно значущі знання, вміння, навички, якості, потреби та інтереси. Складна ситуація в країні, воєнний стан, зумовили перехід до дистанційної форми навчання.

Перед здобувачем освіти постають наступні виклики:

- адаптація до онлайн-навчання;
- адаптація в новому навчальному закладі, колективі;
- дотримання академічної доброчесності;
- старанність і самостійність у навчанні;

– відповідальність за власні вчинки і чесне здобуття оцінок;

- толерування думок інших, взаємоповага та підтримка;
- гідна та моральна поведінка під час освітнього процесу та поза ним;
- воєнний стан в Україні.

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що введено в Україні й в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [6].

У відповідності до Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, дистанційне навчання (англ. Distant learning), є «системою технологій, що гарантує оперативну доставку здобувачам освіти, достатнього масштабу матеріалу, що вивчається; інтерактивне взаємодіяння викладачів і студентів в освітньому процесі, надання особам резерву самостійної роботи засвоєння запропонованого матеріалу» [5, с. 136].

Складність його організації зумовлена низкою умов, урахування яких є обов'язковим: доступ до Інтернету, технічне забезпечення всіх учасників освітнього процесу, володіння педагогами технологією організації дистанційного навчання тощо [1, с. 243].

Зауважимо, що «дистанційне навчання не є антагоністичним щодо очної та заочної форм навчання. Воно природно інтегрується в ці системи, доповнюючи й розвиваючи їх, що сприяє створенню мобільного навчального середовища» [7, с. 106].

Для майбутніх фахівців процес адаптації є одним із важливих етапів професійної підготовки.

Адаптація – це процес вироблення певного режиму функціонування особистості, тобто бачення її в конкретних умовах місця і часу в такому стані, коли всі духовні й фізичні сили спрямовані і витрачаються тільки на виконання основних завдань – на навчання та виховання. Адаптація студента у ЗВО – неперервний, внутрішньо обумовлений процес, який характеризується прийняттям чи неприйняттям особистості, що розвивається до зовнішніх і внутрішніх умов здійснення навчальної діяльності у ЗВО [3].

Дослідження питання проводилося за декількома етапами:

1. На підготовчому етапі відбувся аналіз літератури, з'ясовано понятійний апарат дослідження, зокрема, ІКТ

та особливості їх упровадження в дистанційний формат освітнього процесу ЗВО.

2. На етапі дослідження, з метою виявлення готовності студентів першокурсників умов до дистанційного навчання та проблеми адаптації, нами було проведено опитування. У дослідженні брали участь 80 студентів першого курсу гуманітарно-технологічного відділення за спеціальністю 013 «Початкова освіта».

На запитання «*Маю обладнане для навчання місце*», 75% опитуваних відповіли – «так», 25% – «ні» (рис. 1):

Маю обладнане місце для навчання

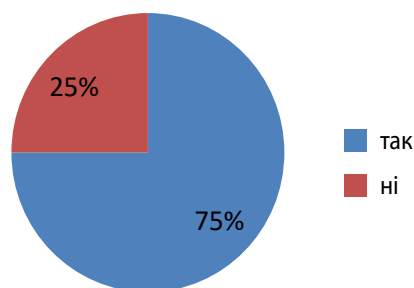

Рис. 1. Результати опитування

Стосовно запитання «*Маю ноутбук/комп'ютер*»: 75% відповіли «так», 10% – ні, 15% – інша думка (рис. 2):

Маю ноутбук / комп'ютер

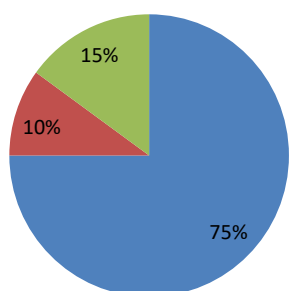

Рис. 2. Результати опитування

На запитання «*Які труднощі відчуваєте під час дистанційного навчання?*»: 65% визначили великий обсяг матеріалу, який потрібно опрацювати самостійно, 45% – не вміння, іноді, правильно розподілити свій час, 20% – не розумію, як працювати в освітньому середовищі Moodle» (рис. 3):

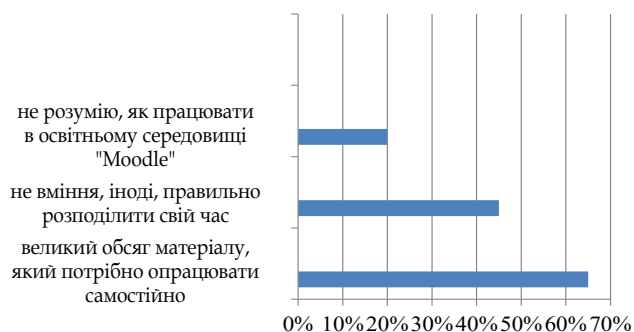

Рис. 3. Результати опитування

На запитання «*До кого звертаюся в разі не розуміння, як виконати завдання?*»: 75% відповіли, що звертаються до викладача, 25% – до одногрупників (рис. 4):

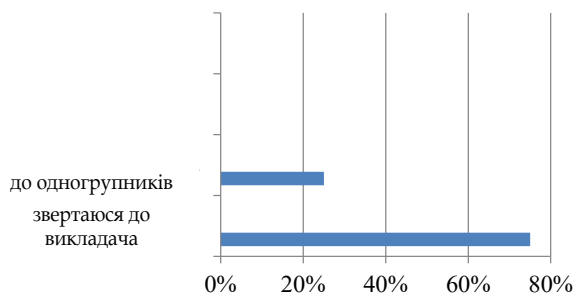

Рис. 4. Результати опитування

На запитання «*У чому вбачаєте переваги дистанційного навчання?*»: 62% відповіли, що можна навчатися вдома і не наражати себе на небезпеку під час повітряної тривоги, 38% – можна виконати завдання в зручний для себе час і коли є світло, 45% – автономія навчання (рис. 5):

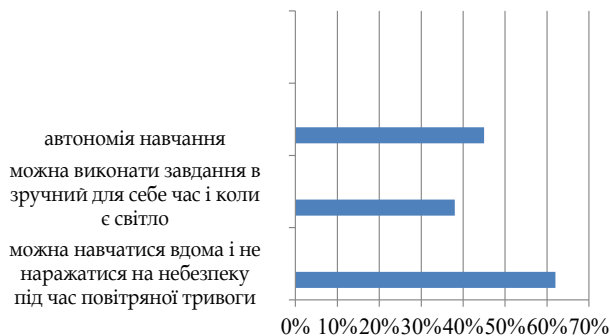

Рис. 5. Результати опитування

На запитання «*Які недоліки дистанційного навчання?*»: 85% відповіли, що відсутність комунікації з одногрупниками, викладачами, 65% – обмеженість у часі для викладення своїх знань в усній формі, 55% – втрата мотивації до навчання (рис. 6):

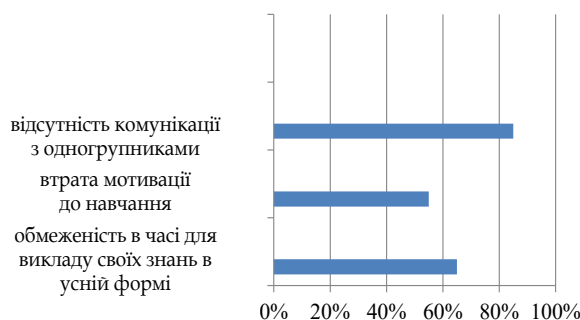

Рис. 6. Результати опитування

На запитання «*Що сприяє, на вашу думку, успішній адаптації в умовах дистанційного навчання в коледжі під час воєнного стану?*»: 62% опитуваних осіб відповіли, що психологічна підтримка викладачів та родини, 45% – вмотивованість на здобуття майбутньої професії, 54% – проведен-

ня нестандартних занять та використання інтерактивних завдань за допомогою інтернет-сервісів та платформ під час організації дистанційного освітнього процесу (рис. 7):

Рис. 7. Результати опитування

На запитання «Оберіть оптимальну форму навчання в умовах війни»: 75% обрали дистанційну форму навчання, 15% – змішану, 10% – офлайн (рис. 8):

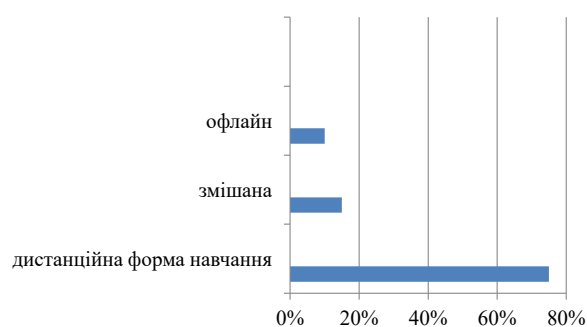

Рис. 8. Результати опитування

Отже, основним засобом, що забезпечує електронне навчання здобувачів освіти в ЗВО – Інтернет та мультимедіа.

Використання електронних пристроїв, таких як Інтернет і мультимедіа, є основним засобом забезпечення електронного навчання, а зміст, технології та послуги – це три ключові сектори галузі електронного навчання [9, с. 9].

Нині існує велика кількість платформ, Інтернет-сервісів для дистанційного навчання. Зокрема, Viber, Telegram, Google Meet, Moodle, Google Class, Jamboard, Padlet, Mentimeter, Google Slides Google docs, InsertLearning, Flipgrid, Kahoot, Nearpod Buncee, Genially, Thinglink, Mote, Weava, «Read & Write», за допомогою яких вирішуються низка завдань:

- оповіщення;
- інформація надається через фото, відео, PDF, Word docs, Power Point Presentations ;
- нагадування;
- комунікація;
- лінки на освітні сайти, ресурси, інструкції, завдання, що виконуються тощо;
- скріншоти;

- спілкування, психологічна підтримка;
- питання, відповіді;
- академічна доброчесність;
- критерії оцінювання.

Отже, інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання – технології створення, накопичення, зберігання та надання доступу до ресурсів навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації та супроводу освітнього процесу за допомогою спеціалізованого комп'ютерно-орієнтованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернет-мережі [8, с. 68].

У дистанційному форматі лекції, переважно, проводяться за допомогою відеоконференції. Розрахунок часу має такий, 20–30 хв. викладач проводить викладення теоретичного матеріалу, наступні 20 хв. – виконання завдань, а потім відбувається безпосереднє спілкування з викладачем та обговорення виконаної роботи. Використання інтерактивних вправ сприяє підвищенню мотивації та зосередження уваги. Для студентів, які в цей час не мають змоги приєднатися, є можливість прослухати аудіозапис та переглянути презентацію.

Отже, використання ІКТ робить лекції виразними та унаочненими та надає можливість слухати у будь-який час і на будь-якій відстані.

Семінарські заняття у дистанційній освіті є активною формою організації освітнього процесу. Проводяться за допомогою відеоконференцій. Можливість, безпосередньо, комунікувати дає можливість викладачеві оцінити кожного студента за ступенем активності.

У ході проведення лабораторних і практичних занять студенти мають можливість практично застосувати знання та вправлятися в уміннях. Використання новітніх Інтернет-сервісів, мультимедіа-технологій дає можливість реалізувати творчий потенціал кожного студента.

Під час організації та проведення консультації у дистанційному форматі використовуються різноманітні платформи та Інтернет-сервіси, що дає змогу керувати, допомагати, надихати студентів до самостійного вивчення навчальної дисципліни.

Під час дистанційного навчання виправдав себе і тестовий контроль, що «передбачає тісну інтеграцію процесу навчання і контролю навчання [4, с. 61].

Важливим під час організації дистанційного навчання є зворотній зв'язок. Спілкування між учасниками дистанційного навчання опосередковано технічними та технологічними засобами, тому при відсутності якісного зворотного зв'язку виникає персональна ізоляваність студента, що може спровокувати появу відчуття невизначеності щодо успіхів у роботі під час вивчення дисципліни, невпевненості у власних силах. Усе це може сприяти зниженню мотивації й негативно впливати на хід освітнього процесу в цілому.

Отже, зворотний зв'язок є невід'ємною важливою частиною будь-якого освітнього процесу, а для організацій та функціонування дистанційної форми навчання його значення, взагалі, важно переоцінити [2, с. 30].

Водночас маємо проблеми і з адаптацією студентів-першокурсників. Поширеність смартфонів є потенційною проблемою, оскільки велика кількість навчальних платформ, відеокурсів, електронних засобів, джерел неформальної освіти не підтримують певних режимів, не мають достатніх потужностей, можливостей, пов'язаних з якісним і повним показом зображень, відео тощо [10, с. 158].

Окремим питанням адаптації студентів-першокурсників є розвиток саме соціальних навичок «соціальні навички є важливими для досягнення успіху у будь-якій організації. Для соціалізації у тварин важливим є догляд; тоді як у людей – це розмова, оскільки Інтернет є носієм комунікацій, він не може замінити дружню та стимульовану бесіду віч-на-віч із одногрупником чи викладачем. Студент може засвоїти свою комунікаційну майстерність шляхом усних презентацій, необхідних у традиційних ЗВО, де академічна група зазвичай виступає сурогатною аудиторією [9, с. 10].

Однією з проблем, з якою стикається студент, є вміння раціонально, ефективно планувати та організовувати власний час не тільки протягом дня, а й тижня, великий обсяг навчальних завдань, збільшення тривалості занять, насиченість, а головне, те, що відбувається перехід від шкільної організації до ЗВО. Як показує досвід, переважна більшість студентів не володіють ефективними для навчання й життя методами та навичками самоорганізації та не вміють планувати свій день.

Водночас нестабільна ситуація в країні через війну не дає можливості чітко визначити план на майбутнє, адже загрози сьогодення не є сприятливими для чіткого планування та організації освітнього процесу. Іноді у студентів та викладачів немає технічної можливості для проведення занять. Постійний стрес впливає на психічне здоров'я як викладачів, так і студентів, що є причиною зниження мотивації до навчання та викладання. Але, окрім, недоліків дистанційної світи, слід наголосити і певній кількості переваг, «світ стає одним великим кампусом через Інтернет. Перехід до онлайн-технологій в освіті надає можливості використовувати нові методики та ефективніші методи навчання. Основні перспективи розвитку використання онлайн-навчання можна узагальнити так: мобільність; доступність; групове спілкування; гнучкий графік навчання; вартість; доступність викладача; удосконалення професійних навичок» [9, с. 11].

Висновки. Маючи результати дослідження, варто наголосити, що під час організації дистанційного освітнього процесу в умовах воєнного стану потрібно враховувати сучасні освітні тренди, зокрема ІКТ.

Як свідчать результати опитування студентів-першокурсників успішній адаптації до дистанційного навчання в

умовах війни сприяють психологічна підтримка викладачів і родини, вмотивованість на здобуття майбутньої професії, проведення нестандартних занять і використання інтерактивних завдань за допомогою різних Інтернет-сервісів і платформ.

Перевагою дистанційного навчання є можливість навчатися вдома і не наражати себе на небезпеку під час повітряної тривоги та автономія навчання.

Переважна більшість студентів, а саме 75%, найоптимальнішу форму навчання під час навчання в умовах війни, обрали – дистанційну.

Результати дослідження також свідчать, що студенти успішно адаптувалися до умов дистанційного навчання в умовах сьогодення, а також указують на недостатність комунікації з викладачами та одногрупниками.

Отже, на сьогодні дана форма затребувана українським суспільством і дає змогу отримати освіту незалежно від соціального статусу, географічного розміщення тощо.

За умови якісного впровадження в систему освіти технологій дистанційної освіти, матимемо результат – ініціативний, авторитетний, компетентний фахівець, який здатний до подальшого розвитку та самонавчання, духовного і професійного вдосконалення.

Перспективу подальших розвідок убачаємо у вивченні процесу адаптації студентів-першокурсників до дистанційного навчання в умовах воєнного стану в позааудиторній діяльності.

Список використаних джерел

1. Барда С. І. З досвіду організації дистанційного навчання в Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А. С. Макаренка. *Дитинство XXI століття: інноваційна освіта* : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. Кременчук : Методичний кабінет, 2021. С. 243–246.
2. Ільїна Н. В. Організація зворотного зв'язку під час дистанційного навчання в умовах ЗВО. *Дистанційне навчання студентів: теорія і практика* : зб. наук.-метод. праць Херсонського державного університету. Херсон : ХДУ, 2020. С. 28–34.
3. Йопа Т. В., Остапов А. В. Адаптація студентів-першокурсників до умов навчання в закладах вищої освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 2 (340), ч. 2. С. 16–27. URL: <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/issue/view/24> (дата звернення: 25.11.2022).
4. Круглякова В. В. Педагогічний контроль в системі дистанційного навчання. *Дистанційне навчання у ЗВО: моделі, технології, перспективи* : матеріали круглого столу за участю порадників академічних груп та викладачів факультету управління фінансами та бізнесу. Львів : ФУФБ, 2021. С. 58–63.
5. Мала І. Б. Дистанційне навчання як дієвий інструмент управлінської освіти. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 2 (66). С. 132–150.
6. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 10.11.2015 №766. URL: <https://xn--80aagahqwiybe8an.com/ukrajiny-zakony/zakon-ukrajini-pro-pravoviy-rejim-voennogo.html> (дата звернення: 10.12.2022).
7. Речка К. М. Сучасна проблематика дистанційної освіти в Україні. *Дистанційна освіта в Україні: від теорії до практики* : зб. наук. праць І Всеукр. наук.-практ. конф. Ірпінського фахового коледжу національного університету біоресурсів і природокористування. Ірпінь, 2021. С. 104–107.
8. Технології дистанційного навчання: методологія створення та супроводу навчальних курсів : навч. посіб. / А. І. Прокопенко, Є. В. Підчасов, В. В. Москаленко та ін. Харків, 2019. 81 с. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_IT/Posib_DO1.pdf (дата звернення: 20.12.2022).
9. Хоменко-Семенова Л., Алпатова О., Прохоренко Я. Адаптація студентів гуманітарних спеціальностей до дистанційного навчання як проблема сучасної педагогіки в умовах пандемії. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2020. Вип. 2 (17). С. 90–99.
10. Шаповалова Т. Г., Кондратенко Л. І., Кібенко Л. М. Адаптація студентів до умов дистанційного навчання. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 3 (8). С. 152–162. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/1286/1284> (дата звернення: 30.11.2022).

References

1. Barda, S. I. (2021). Z dosvidu orhanizatsii dystantsiinoho navchannia v Kremenchutskomu pedahohichnomu koledzhi imeni A. S. Makarenka [From the experience of organizing distance learning at the Kremenchug Pedagogical College named after A. S. Makarenko]. In *Dytynstvo XXI stolittia: innovatsiina osvita [Childhood of the 21st century: innovative education]*: zb. materialiv IV Vseukr. nauk.-prakt. konf. (pp. 246-246). Kremenchuk: Metodychnyi kabinet [in Ukrainian].
2. Ilina, N. V. (2020). Orhanizatsiia zvorotnoho zv'iazku pid chas dystantsiinoho navchannia v umovakh ZVO [Organization of feedback during distance learning in higher education institutions]. In *Dystantsiine navchannia studentiv: teoriia i praktyka [Distance education of students: theory and practice]*: zb. nauk.-metod. prats Khersonskoho derzhavnoho universytetu (pp. 28-34). Kherson: KhDU [in Ukrainian].
3. Yopa, T. V., & Ostapov, A. V. (2021). Adaptatsiia studentiv-pershokursnykiv do umov navchannia v zakladakh vyshchoi osvity [Adaptation of first-year students to study conditions in institutions of higher education]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka [Bulletin of Taras Shevchenko LNU]*, 2 (340), 2, 16-27. Retrieved from <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/issue/view/24> [in Ukrainian].
4. Kruhliakova, V. V. (2021). Pedahohichniy kontrol v systemi dystantsiinoho navchannia [Pedagogical control in the distance learning system]. In *Dystantsiine navchannia u ZVO: modeli, tekhnologii, perspektyvy [Distance learning in higher education institutions: models, technologies, perspectives]*: materialy kruhloho stolu za uchastiu poradnykiv akademichnykh hrup ta vykladachiv fakultetu upravlinnia finansamy ta biznesu (pp. 58-63). Lviv: FUFB [in Ukrainian].
5. Mala, I. B. (2022). Dystantsiine navchannia yak diievyi instrument upravlinskoj osvity [Distance learning as an effective tool of management education]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK» [Scientific notes of "KROC" University]*, 2 (66), 132-150 [in Ukrainian].
6. *Pro pravovy rehym voiennoho stanu [About the legal regime of martial law]*: Zakon Ukrainy vid 10.11.2015 №766. Retrieved from <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ukrajiny-zakony/zakon-ukrajini-pro-pravoviy-rejim-voennogo.html> [in Ukrainian].
7. Rechka, K. M. (2021). Suchasna problematyka dystantsiinoi osvity v Ukraini [Modern issues of distance education in Ukraine]. In *Dystantsiina osvity v Ukraini: vid teorii do praktyky [Distance education in Ukraine: from theory to practice]*: zb. nauk. prats I Vseukr. nauk.-prakt. konf. Irpinskoho fakhovoho koledzhu natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia (pp. 104-107). Irpin [in Ukrainian].
8. Prokopenko, A. I., Pidchasov, Ye. V., & Moskalenko, V. V. et al. (2019). *Tekhnologii dystantsiinoho navchannia: metodolohiia stvorennia ta suprovodu navchalnykh kursiv [Distance learning technologies: methodology for creating and supporting educational courses]*: navch. posib. Kharkiv. Retrieved from http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Kaf_IT/Posib_DO1.pdf [in Ukrainian].
9. Khomenko-Semenova, L., Alpatova, O., & Prokhorenko, Ya. (2020). Adaptatsiia studentiv humanitarnykh spetsialnosti do dystantsiinoho navchannia yak problema suchasnoi pedahohiky v umovakh pandemii [Adaptation of humanities students to distance learning as a problem of modern pedagogy in the conditions of a pandemic]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu [Bulletin of the National Aviation University]*, 2 (17), 90-99 [in Ukrainian].
10. Shapovalova, T. H., Kondratenko, L. I., & Kibenko, L. M. (2022). Adaptatsiia studentiv do umov dystantsiinoho navchannia [Adaptation of students to distance learning conditions]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky [Perspectives and innovations of science]*, 3 (8), 152-162. Retrieved from <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/1286/1284> [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 23.01.2023